

Pogled sa strane:

"Muallimu" treba svježijih sokova života

Mustafa PRLJAČA

Kada je, 1990. godine, s nastupanjem novih društvenih promjena, tadašnje *Udruženje ilmije* odlučilo pokrenuti i novi list, za kojim se osjećala naglašena potreba, željelo se nasloniti na neke ranije temelje kako bi se bilo na tragu tradicije i kontinuiteta. Kako je zamisao bila da se pokrene glasilo koje će, u prvom planu, imati ulogu vjerskog prosvjećivanja bošnjačkog naroda, koji je usljed komunističke ideološke represije bio skoro otrgnut od svojih duhovnih korijena, list koji se bio pojavio početkom 20. stoljeća – tačnije 1910. godine – u vlasništvu muallimsko-imamskog udruženja Islamske zajednice u BiH, činio

primakao svom prvotnom obrascu. Od tada postaje stručni časopis "za odgoj i obrazovanje", namijenjen prvenstveno vjeroučiteljima i pedagozima, što je imalo i pozitivne i negativne implikacije. Pozitivne su bile da je, naročito u početku, donosio fokusirane radove i istraživanja, tako da su zainteresirani na jednom mjestu mogli naći čitav niz tekstova koji su se odgojnim temama bavili sa različitih stručnih aspekata, što je list učinilo dubljim i "intelektualnijim" u odnosu na prethodni period. Međutim, Islamska zajednica, odnosno *Ilmija*, nema dovoljno kapaciteta, ali ni potrebe, da izdaje stručno glasilo za muallime i vjeroučitelje. Toj struci su dovoljni radovi koji se objavljuju u stručnim publikacijama Pedagoškog zavoda ili nekog ministarstva za kulturu, jer su pedagoški obrasci sa stanovišta struke – istovjetni. Rezlutati do kojih je došla savremena pedagogija javno su dobro i treba da budu usvojeni od svih koji su uposleni u tom sektoru.

Naime, Islamska zajednica već raspolaže brojnim, snažnim i sve više isprofiliranim stručnim kadrovima, no oni nemaju dovoljno prostora da se adekvatno izraze, nemaju nekog islamskog časopisa koji bi na svojim stranicama donosio autorske radove iz onog što bismo mogli nazvati "islamistikom" u najširem smislu te riječi. Mislim da su sazreli uslovi za nešto takvo. Umjesto da se pokreće novo glasilo za tu svrhu, mislim da bi bilo primjerenije okolnostima "Muallim" preusmjeriti i dodijeliti mu tu zadaću. Nemam nimalo dileme da bi to bio puni pogodak i da bi to našoj domaćoj islamskoj misli dalo snažan impuls.

se najpogodnijim za to. Međutim, nije usvojena i koncepcija "uzora". "Muallim" je označen kao "islamska revija", s namjerom da se u njemu objavljuju tekstovi različitih žanrova, no sa istim ciljem – afirmirati i informirati čitateljstvo o islamskim propisima, o islamskom shvatanju i filozofiji života, o islamskim vrijednostima, o kulturnoj baštini muslimana i vrijednostima muslimanske kulture i sl. Nažalost, revija se pojavila u trenutku kada su unutrašnji odnosi unutar Islamske zajednice u BiH bili dobrano narušeni, i to se vrlo negativno odražavalo na njen sadržaj i ugrožavalo usvojenu koncepciju, što je potrajalo sve do rata 1992. godine.

Iza rata, nakon dvogodišnje pauze, "Muallim" je nastavio sa izlaženjem i relativno se stabilizirao u koncepcijskom pogledu, da bi 2000. godine promijenio naziv u "Novi Muallim" i usvojio sasvim novu koncepciju, kojom se više

S druge strane, takva orijentacija "Muallim" je odvojila od šireg kruga čitalaca i značajno reducirala njegov utjecaj u društvu. Mnogi izvanredni radovi koji su se nešto kasnije našli na njegovim stranicama, a koji nisu primarno bili odgojno-obrazovnog karaktera, prošli su dosta nezapaženo jer su tiskani tu na njegovim stranicama – na stranicama predviđenim za radove iz pedagogije. To što se uredništvo časopisa odlučivalo za takve radove mogao bi, s jedne strane, biti znak zamorenosti bavljenjima isključivo pedagoškim temama u smislu da su raspoloživi saradnici kazali šta su imali kazati iz te oblasti i da više ne mogu ponuditi ništa novo, a, s druge strane, moglo bi ukazivati i na nedostatak nekog drugog glasila unutar Islamske zajednice koje bi se bavilo pitanjima izvan tog uskog okvira, gdje se "Muallim" pokazuje tek kao dobrotiv "uslužnik" u publikovanju tih

radova na svojim stranicama, što je očividno sve izraženiji trend aktuelnog uredništva.

Naime, Islamska zajednica već raspoložuje brojnim, snažnim i sve više isprofiliranim stručnim kadrovima, no oni nemaju dovoljno prostora da se adekvatno izraze, nemaju nekog islamskog časopisa koji bi na svojim stranicama donosio autorske radove iz onog što bismo mogli nazvati "islamistikom" u najširem smislu te riječi. Mislim da su sazreli uslovi za nešto takvo. Umjesto da se pokreće novo glasilo za tu svrhu, mislim da bi bilo primjerenije okolnostima "Muallim" preusmjeriti i dodijeliti mu tu zadaću. Nemam nimalo dileme da bi to bio puni pogodak i da bi to našoj domaćoj islamskoj misli dalo snažan impuls.

Podržao bih takvu orijentaciju, držeći da se time ne samo ne izlazi iz zacrtanog okvira "odgoja i obrazovanja", već da se to samo proširuje s obzirom na širinu značenja koje podrazumijeva odgoj i obrazovanje i da se u sve to unosi više dinamike, svježine i životnosti, jer usko-stručna bavljenja nekim disciplinama sa sobom neminovno nose i stanovitu "hladnoću" i neprivlačnost. Unošenje "duha" u islamske propise i preporuke, poniranje u njihove dubine i adekvatno predstavljanje mudrosti i koristi koje se kriju u svakom pojedinom od njih, ne samo da bi informiralo čitaoca, već bi mu to pružilo i utjehu, pobudilo u njemu optimizam i motiviralo ga da ih usvoji i u njima pronade slast i ugodnost, te da njima oplemeni ambijent u kojem živi i time postojeće stanje učini boljim, makar i za jednu trunku. Ponajbolji način da se to postigne svakako je zahvatanje iz života, istraživanje i zahvatanje iz stvarnosti, kompariranje između onog ambijenta u kojem su zastupljene te vrijednosti i onog iz kojega su izuzete, da bi se njihov kvalitet ukazao u jasnijem obrisu... Kako je život širok, šarolik, uzbudljiv, prepun različitosti i dinamike to su takvi i sadržaji koji dolaze iz njega i koji se tumače i obrazlažu. Budući da kao Islamska zajednica, nažalost, nemamo ni nekog porodičnog lista, "Muallim" bi dijelom preuzeo i tu ulogu, ili joj se barem primakao. Time bi, nesumnjivo, proširio i produbio svoj utjecaj u bošnjačkom narodu i tako u većoj mjeri ispunio svrhu svog postojanja... Ujedno, dobio bi i obilje svježih sokova života, ali i unio novu energiju u našu domaću islamsku misao.

Oslušnuti htijenja čitalaca

Fikret PAŠANOVIĆ

Jedna hikaja govori o dvojici prijatelja različitih sklonosti koji su otišli u Istanbul. Jedan je volio džamije, tekije, zikr, a drugi mejhane i slična mjesta provoda. Kada su ih, po povratku, pitali za dojmove, obojica su pohvalili ovaj kosmopolitski grad, rekavši da je prepun onoga za čim su žudjeli. Istanbul je jedan i jedinstven, a časopisa je mnogo. Jedan od njih je i "Novi Muallim", časopis za odgoj i obrazovanje. Koliko on ispunjava očekivanja svojih čitalaca? I prema kome je orijentiran?

Stručna javnost, iz čijih redova se regrutira i većina autora i saradnika u "Novom Muallimu" je puna riječi hvale, što, bez sumnje, godi i uredniku, redakciji i izdavaču i sokoli ih da istraju na kursu koji drže. Riječ je, naravno, o jednom uskom sloju ako se on uporedi sa tiražom u kojem se štampa časopis. Pohvale stižu i od određenog broja imama i vjeroučitelja. Šutljiva većina, po običaju, gundđa sebi u njedra i tek ponekad, na skupštinama Udruženja ili u diskusijama nekih članova Glavnog odbora, to gundđanje bude uobičajeno u konkretne primjedbe po kojima časopis ne ispunjava očekivanja najširih slojeva onih kojima je (valjda) namijenjen. Odgovor na te sporadične primjedbe skoro po pravilu od kritičara traži da umjesto "hljeba" koji oni potražuju trebaju jesti "kolače" koji im se nude.

Zanemarimo li sudove stručnjaka, "Novi Muallim" mora voditi računa i o tome da se štampani tiraž treba rasprodati i da ga oni koji ga kupe trebaju pročitati. U nekoliko medžlisa sam se uvjerio da mnogi imami po inerciji ili iz solidarnosti ili zbog direktnog ili indirektnog pritiska kupuju "Novi Muallim", ali ga mnogi ne preuzimaju, izuzev ako se o tome vodi evidencija, pa se nepreuzeti a uredno plaćeni primjerci gomilaju, a to je i grehota i sramota. I oni koji ga preuzmu, po riječima mnogih od njih, ne pročitaju ga. Nikome nije interes da se časopis proda, a da on ne doprinese svrsi odgoja i obrazovanja.

"Novi Muallim" je jedan od nekolicine referentnih časopisa koji objavljuju stručne radove iz područja islamskih nauka i to mnogi autori koriste. To je dobro i na tome treba ustrajati. Ali, treba oslušnuti i glas onih prema kojima se on ponajviše tržišno orijentira, a to su prvenstveno imami, donekle i vjeroučitelji.

Pohvale stručnjaka su svakako podstrek da se održi ili podigne nivo, ali i ovdje postoji, ili bi trebala postojati, želja da se ugodi i onima koji predstavljaju većinu konzumenata i na kojima počiva ekonomska računica, ako se o njoj vodi računa.

Sjećam se slučaja kada mi je jedna pjesnikinja ponudila na otkup svoju novu zbirku pjesama. Možda malo previše direktno i netaktilno, upitao sam je koliko knjiga košta, kako bih se znao odrediti o broju primjeraka koje ćemo otkupiti. Bila je povrijeđena i potresena, jer neko njenu poeziju doživljava kao trgovačku robu.

Zanemarimo li sudove stručnjaka, "Novi Muallim" mora voditi računa i o tome da se štampani tiraž treba rasprodati i da ga oni koji ga kupe trebaju pročitati. U nekoliko međzlisa sam se uvjerio da mnogi imami po inerciji ili iz solidarnosti ili zbog direktnog ili indirektnog pritiska kupuju "Novi Muallim", ali ga mnogi ne preuzimaju, izuzev ako se o tome vodi evidencija, pa se nepreuzeti a uredno plaćeni primjerci gomilaju, a to je i grehota i sramota. I oni koji ga preuzmu, po riječima mnogih od njih, ne pročitaju ga. Nikome nije interes da se časopis proda, a da on ne doprinese svrsi odgoja i obrazovanja. Najgore je kada se ni ne rasproda niti postigne svoj cilj.

"Novi Muallim" je jedan od nekolicine referentnih časopisa koji objavljuju stručne radove iz područja islamskih nauka i to mnogi autori koriste. To je dobro i na tome treba ustrajati. Ali, treba oslušnuti i glas onih prema kojima se on ponajviše tržišno orijentira, a to su prvenstveno imami, donekle i vjeroučitelji. Nije dovoljno samo ponuditi im gotove tipske hutbe i formalne pripreme časova i tako pothranjivati intelektualnu lijenost i drijemež, oni traže što više konkretne građe iz koje će sami crpiti i oblikovati sadržaje potrebne u svome radu. Stoga "Novi Muallim", po mome mišljenju i mišljenju mnogih sa kojima sam razgovarao, treba imati stalne ili povremene rubrike iz tefsira, hadisa, fikha, sa konkretnim problemima i rješenjima, pisane stručno, ali zanimljivo i pristupačno. Treba priređivati tematske brojeve, čije bi se teme unaprijed najavile. Nadalje, potrebno je proširiti krug saradnika i na izraslije među imamima i vjeroučiteljima, a uz njih kao ciljanu grupu prema kojoj bi časopis bio usmjeren računati i na određen broj kako se to često kaže "izraslijih" džematlija. I tehničko uređenje je suviše kruto i uniformno, često beživotno, sa dosta praznog hoda i listova koji su tu samo na broju, a beskorisni su...

Moguće je, naravno, sve ove i slične primjedbe i ovoga puta gurnuti pod tepih i, uljuljkani u samodopadljivosti, nastaviti praviti časopis za one koji u njemu pišu i koji ga uređuju, čudom se čudeći kako obični smrtnici ne uviđaju o kako veličanstvenom postignuću je riječ... Mislim da je, uz odbacivanje sujete, te dodatne napore, trud i planiranje, moguće postići da "Novi Muallim" bude poput Istanbula sa početka ovog skromnog osvrta.

"Novi Muallim": časopis za odgoj i obrazovanje - Zapažanja

Dr. Munir MUJIĆ

Vjeran, svakako ne i jedini, pokazatelj "unutrašnje energije" jedne serijske publikacije jeste kontinuitet njenog izlaženja. Časopis "Novi Muallim" pokazuje da mu spomenute energije ne nedostaje. Kontinuirano pojavljivanje pokazuje da ima zainteresiranih autora koji žele objavljivati u ovom časopisu i istovremeno da urednik, redakcija i savjet časopisa znaju prostor koji im stoji na raspolaganju učiniti primamljivim i otvorenim. Vrijedno je to što "Novi Muallim" nije onaj tip "zatvorenog" časopisa u kojem mogućnost objavljivanja ima manje ili više definiran broj ili vrsta autora.

Što se tiče tematike, da se vidjeti kako je "Novi Muallim" svjesno i znalački odlučio izaći iz tematskog opsega koji opisuju njegova povijesna pozadina, naziv, a naročito prošireni dio naziva (časopis za odgoj i obrazovanje). Ovim ne želim sugerirati da odgoj i obrazovanje nisu dovoljno široki za raznovrsne teme. Ipak, čitalac koji se sreće sa ovim naslovom časopisa može pomisliti da je riječ o usko stručnom "pedagoškom" časopisu, pa bi možda vrijedilo razmisliti o preformuliranju ovog proširenog dijela naslova. Važnije od spomenutog razloga jeste da to može (mada nisam siguran) proizvoditi određene posljedice vezano za specijalizirane bibliografske obrade, jer tematika kojom se bavi "Novi Muallim" šira je i raznovrsnija od odgoja i obrazovanja, što onda može proizvesti prigovor da je časopis nestandardiziran. Ovo više ima smisla ako bi se u budućnosti razmatralo (a zašto ne?) registriranje časopisa u nekoj od baza. Svakako,

o svemu se može razgovarati sa stručnim osobama. Za upis časopisa u neke baze procedura nije naročito komplicirana. Ako se takva ideja bude razmatrala, predlažem da se kontaktira sa Nacionalnom bibliotekom.

Časopis u okviru svojih ustaljenih rubrika "drži teme na okupu", pri čemu je opseg tema u okviru rubrika *Muallimov forum* i *Putokazi* dosta razuđen. To ide u prilog zanimljivosti časopisa i pomaže da se izbjegne, za širu publiku, nepoželjni statični horizont očekivanja. Istovremeno, trebalo bi, koliko se može, voditi računa o nekoj vrsti identiteta samih rubrika, tako da se tematska raznovrsnost ne pretvori u tematsku nehomogenost.

Pohvalno je to što se da primijetiti kako nad časopisom ne bdije "cenzura" ove ili one vrste.

U tehničkom pogledu, izgled naslovnice je, po mom mišljenju, za svaku pohvalu. Što se tiče tehničkog uređenja teksta, tu bi se imalo šta poboljšati:

- Očito je da format časopisa predstavlja poteškoću u organiziranju teksta.
- Font je različit u naslovu, sažetku i tekstu?
- Ime i prezime autora podvučeni su crtom!?
- U nekim radovima razlikuje se font u tekstu i font u fusnoti?

Način citiranja literature je neujednačen. Predlažem da se uvede jedinstven način citiranja u časopisu.

Pored naprijed navedenih pohvala na račun časopisa ima još toga što bih mogao iskreno i sa divljenjem kazati o časopisu i Vašem radu kao urednika, redakcije i savjeta. Zapažanja nisu primjedbe već izraz iskrene želje da pomognem koliko znam, jer osjećam "Novi Muallim" i svojim časopisom.